

התוכנית להגדלת שינוע נפט בין אילת לאשקלון

השלכות ביטחוניות ולאומיות

אלוף (במיל') גיורא איילנד

א. רקע

1. בינואר 2021 חתמה חברה יזמית פרטית בבעלות משותפת של גורמים ישראלים ואמירתיים¹ על תוכנית "רד מד" עם חברת קצא"א, (חברה ממשלתית האחראית לצינור אנרגיה המחובר בין אילת לאשקלון) שתכליתה שינוע נפט המגיע במכליות ענק מהמפרץ הפרסי דרך ים סוף, פריקתו ועברתו בצינור קצא"א לנמל אשקלון ומשם המשך שינועו לאירופה. וכן פריקת הנפט המגיע לישראל בנמל קצא"א באשקלון כמו גם גפ"מ, תזקיקים ופחס באותו מסוף.
2. הרגולציה הקיימת בישראל מגבילה את שינוע הנפט דרך אילת עד כ-2 מיליון טון בשנה. כמות זו מיובאת לאורך השנה עד 2020 הגיעו לא יותר מ-2-3 מכליות נפט בשנה במפרץ אילת. הסיבה לקיום הרגולציה המגבילה נעוצה בשיקולים סביבתיים אקולוגיים ובטיחותיים ומתוארת כמדיניות של "אפס תוספת סיכון" בנושא זה. במקרים חריגים ומקרי חירום אשר בו יש צורך הכרחי של המשק הישראלי, עלולות להיות חריגות מרף ה-2 מיליון כמו למשל במלחמת שבעה באוקטובר שבה הוכנסו 4 מכליות נפט והתאפשרה חריגה זמנית, מעבר ל-2 מיליון. באשקלון נכנסות עשרות מיכליות נפט בשנה. סך הנפט שישראל צורכת בשנה הוא 20 מיליון טון (שווה לכ-40 מכליות גדולות בשנה).
3. יישום תוכנית "רד מד" כרוך בהגדלת כמויות הנפט המשונעות מ-2 מיליון טון בשנה בסדרי גודל של עד כדי 20 מיליון טון בשנה, פי 10 ממה שמותר היום על פי המדיניות הקיימת. לא זו בלבד, אלא שהנפט המיועד לשינוע על פי התוכנית הוא לייצוא ואינו נועד לתצרוכת המקומית של המשק הישראלי.
4. המשמעות המעשית ובעלת ההשלכות העיקריות של יישום תוכנית זו, הינו ריבוי נוכחותם של מכליות נפט במפרץ אילת וגם באשקלון. מספר מכליות נפט הפוקדות את נמל אילת בשנה כיום עומד במוצע על 6. אם תתממש התוכנית, מספר זה צפוי לגדול לכדי 60 מכליות בשנה! הימצאותן של מכליות נפט רבות מעלה את הסיכוי לתקלה או פיצוץ אשר עלול להביא לשפך מלא או חלקי של הנפט במכליות אל תוך הים.
5. נקודת תורפה נוספת של התוכנית היא אחסון כמויות הנפט במתקני אחסון של קצא"א באילת ובאשקלון. גם אם הדבר חוסך בתעבורה רציפה של נפט בין נמלי הקצה ודרך הצינור, הרי שקיומן של מכלי אחסון ענקיים לנפט גולמי מייצרים נקודת תורפה נייחת בעלות השלכות מזיקות שאינן פחותות ממכליות הנפט ועמדת בניגוד למגמה לחיסולן של מאגרי ענק לחומרים מסוכנים בישראל.
6. נתבקשתי ע"י עמותת צלול להכין חוות דעת בנוגע לתוכנית זו, להשלכותיה מבחינות לאומיות וביטחוניות, תוך התייחסות להשפעת המצב הבטחוני על הסתברות לפגיעות במכליות נפט בקרבת ישראל אם תתממש התוכנית.
7. במאי 2024 הפיץ צוות בין משרדי ממשלתי דו"ח הקורא להנחות את המשרד להגנת הסביבה לבטל את מדיניות "אפס תוספת סיכון" ובעצם לאפשר את אישור תוכנית רד-מד. אתיחס לדו"ח זה בחוות הדעת.
8. במסגרת עבודתי הציבורית הן כאלוף בצה"ל (בתפקידי ראש אגף תכנון וראש אגף מבצעים) והן במסגרת היותי ראש המעצה לביטחון לאומי (2004-2006) הייתי מעורב בכל ההחלטות האסטרטגיות הביטחוניות והלאומיות החשובות של מדינת ישראל וכמו כן רכשתי ידע והבנה עמוקים בנושא תשתיות לאומיות,

¹ חברת MedRed Land Bridge בבעלות של יונה פוגל מלכי אלפר, ירב אלבר (יהודי מרקואי/אמריקאי) וחברת National Holding האמיריתית.

עסקאות אנרגיה ברמה הלאומית וכן האיומים הביטחוניים השונים על מדינת ישראל והשלכותיהם. במסגרת חברת הייעוץ שאני מנהל כיום עסקתי בפרויקטים רבים הקשורים לאישורים או התנגדויות להקמת מתקני תשתית לאומיים, מתקני אנרגיה, עסקאות כלכליות והשפעותיהן ברמה הלאומית וכו'. מתוך כך אני סבור שיש לי את הידע והרקע המתאים לתת חוות דעת מהימנה בנושא שאליו נדרשתי.

ב. הנזק הצפוי כתוצאה מפגיעה במכליות הנפט

9. שפך של נפט גולמי אל תוך הים, בייחוד בקרבה לחוף הוא בבחינת אסון אקולוגי בלתי הפיך והנזק המצטבר העלול להיגרם לעיר כמו אילת ולסביבתה במקרה כזה הוא עצום ובלתי נסבל. ראשית, כל מקרה של זיהום חופי הים באילת עלול לחסל את התיירות בעיר, לפגוע אנושות ובצורה בלתי הפיכה במרקם הימי הטבעי הייחודי באילת, בדגש של שונות האלמוגים שהיא בבחינת אוצר לאומי וכמו כן לפגוע במתקנים סמוכי חוף הכרחיים נוספים כמו מתקני התפלה וכו'. גם העיר אשקלון וחופיה עלולים להינזק באופן דומה בשל פגיעה אפשרית במכליות נפט המצויות בסביבתה.

10. על פי מחקר שבצעה חברת DHV עבור ה"מטה לעצירת אסון הנפט", הנזקים הכלכליים שעלולים להיגרם לים התיכון או למפרץ אילת כתוצאה מאירוע שפך נפט בינוני בכמות של כ-5,000 מ"ק (4,500 טון) המתרחש בעולם כמעט בכל שנה, כ-8 – 11 מיליארד שקל במפרץ אילת. שפך נפט כזה הוא רק 2% מתכולתה של מכלית נפט גדולה. שפך נפט כזה בים התיכון עלו לגרום לנזק הנאמד בין 37 ל-126 מיליארד שקל. כל זאת ללא נזקים אקולוגיים לשונות האלמוגים באילת או נזקים עקיפים אחרים שקשה לכמת².

11. ברור הוא שהסיכוי לפגיעה אפשרית במכלית נפט באזורים אלה עומד ביחס ישר למספר המכליות המצויות באזורי הנמלים האמורים, ולכן ככל שיעלה מספר המכליות שעל פי התוכנית המוצעת עלול לשלש את עצמו ואף יותר, כך יגדל משמעותית הפוטנציאל לתוצאות הרסניות. במדינות רגילות ומתקנות ניתן אולי לשער שגם אם מספר המכליות גדל, עדיין תוחלת הנזק היא קטנה בשל הסיכוי הנמוך יחסית לתקלה במכליות אשר תסתיים בשפך. אך לגבי מדינת ישראל באופן פרטני, הסיכוי שמכלית סמוכה לחופי אילת או אשקלון תפגע ואף תתפוצץ וחלק גדול מתכולתה תשפך לים, הוא גדול עשרת מונים מאשר במדינות אחרות בשל המצב הבטחוני.

ג. השלכות המצב הבטחוני על סיכויי הפגיעה במכליות נפט

12. מדינת ישראל נמצאת בשנים האחרונות תחת איום של טילים וירי תלול מסלול מכמה וכמה חזיתות בהתאם לתוכנית האיראנית לייצר "טבעת אש" סביב ישראל ולאיים באופן ישיר על תשתיותיה הצבאיות, הלאומיות והאזרחיות. שלוחיה השונים של איראן התחמשו בכמות אדירה של טילים וכטב"מים המסוגלים לפגוע בכל שטחי מדינת ישראל וההגנה האווירית הישראלית לא מסוגלת ליירט את כולם באופן מוחלט.

13. מאז שבעה באוקטובר התממשו בפועל איומים אלה שבין השאר באו לידי ביטוי בירי מאסיבי של רקטות מעזה על אשקלון וירי של טילים וכטב"מים על העיר אילת מתימן ומעיראק. ירי זה גרם להשבתה מלאה או חלקית של נמלים אלו בתקופות מסוימות. למרות ההישגים הצבאיים בעזה, עדיין לא ניתן להבטיח

² <https://zalul.org.il/%D7%A2%D7%91%D7%95%D7%93%D7%94-%D7%A7%D7%95%D7%91%D7%A2%D7%AA-%D7%A2%D7%9C%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%A0%D7%96%D7%A7-%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%AA%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%9F-%D7%95%D7%9C%D7%90%D7%99%D7%9C/>

שאיום הרקטות מעזה ייפסק לחלוטין גם לאחר המלחמה וודאי שלא ניתן לומר זאת ביחס ליכולתם וכוונתם של החותמים, המליציות הפרו איראניות בעיראק ובעיקר איראן בעצמה.

14. יתרה מכך, מגמת התרחבות האיומים ועוצמתם של ישויות הטרור העוינות לישראל צפויה לגדול וזאת בשני ממדים עיקריים. אחד, הצטיידות גוברת של אויבי ישראל בטיילים וכטב"מים מדויקים יותר המסוגלים לפגוע במטרות ספציפיות ורגישות במיוחד.

15. שתיים, התרחבות האיום גם לאזורים נוספים. לאחרונה קיימת התעוררות של פעילות טרור מירדן והגבול עם ישראל באזור הערבה. ירדן מסומנת על ידי איראן בתור המדינה הבאה שבה תקים איראן תשתית טרור צבאית נגד ישראל. עובדה זו ביחד עם הקרבה הגיאוגרפית של ירדן לאילת מגבירים את הסיכויים לפגוע באילת ובכל מטרה רגישה בסביבתה באופן דרמטי על ידי הוספת שני איומים שלמדינת ישראל קשה להתמודד איתן: אחד, ירי מרגמות. שתיים שיגור כטב"מים קטנים וקצרי טווח מאזור הערבה בצד הירדני. כפי שנוכחנו לראות בגבול הצפוני עם לבנון, ישראל מתמודדת בהצלחה עם הכטב"מים הגדולים וארוכי הטווח אך מתקשה מול הכטב"מים הקטנים קצרי הטווח.

16. כוונותיהם של אויבי ישראל באמצעות הצטיידות ביכולות של ירי תלול מסלול מדויקת לפגוע באתרים כמו בתי זיקוק, תחנות כוח, מתקנים לאחסון חומרים מסוכנים, תחנות רכבת מרכזיות, בתי חולים ובכלל זה מכליות נפט. כל אלה אמורים לייצר נזק ברמה הלאומית שהוא גבוה לעין שעור בהשוואה לנזק שייגרם מפגיעה בשכונות מגורים.

17. מכליות נפט בחופי אילת או אשקלון מהוות מטרות אטרקטיביות במיוחד שכן הנזק הפוטנציאלי ארוך הטווח הגלום בפגיעה בהן הוא גדול הן בהיבט הכלכלי, הן בהיבט הסביבתי והן בהיבט התודעתי/ בינלאומי אשר עלול לכפות הפסקת סחר ימי עם ישראל. **ריבוי נוכחות של מכליות נפט סמוך לחופי ישראל עלול "למשוך אש" ולא רק להגדיל את פוטנציאל הנזק באופן לינארי אם אחת מהן תפגע.** עצם שכיחות הימצאותן במספרים משמעותיים מעלה גם את ההסתברות להפיכתן של המכליות למטרה מועדפת ונוחה. שילוב של עובדה זו עם היכולות המוכחות של אויבי ישראל לפגוע במכליות יחד עם הנזק הפוטנציאלי הגלום בפגיעה אפילו חלקית, הוא קטלני ומעצים את רמת האיומים על מדינת ישראל באופן משמעותי.

18. הערכת הסיכונים וההסתברות לשפך במכליות נפט המצויה בדו"ח הצוות הבין משרדי, הוציאה מחוץ למשוואה את תרחיש הפגיעה במכלית כתוצאה מאירוע בטחוני/מלחמתי שהוא דווקא התרחיש החמור ביותר מבחינת היקף הנזק. לאור העובדה שפעילות כותבי הדו"ח נעשתה בזמן מלחמת חרבות ברזל ולא שיקללה תרחיש זה במסגרת הערכת הסיכונים, לא פחות ממדהימה.

19. כותבי הדו"ח השתמשו באמתלה שלא ניתן היה לחשב את ההסתברות של תרחיש זה ולכן בחרו להזניח אותו. יש באמירה זו כשל כפול. ראשית, חוסר יכולת חישוב הסתברותית של תרחיש מסוים בכלים סטטיסטיים לא יכולה להוות סיבה מספקת להזניח את התכנותו במסגרת קבלת החלטות, בייחוד לנוכח העובדה, כפי שהראיתי לעיל כי ההסתברות להתממשות התרחיש החמור גדלה באופן ניכר בשנה האחרונה ועתידה לגדול באופן דרמטי עם הגדלת שינוע הנפט בהיקפים המדוברים של תוכנית רד מד. בצירוף העובדה שפוטנציאל הנזק של תרחיש זה הגבוהה ביותר, הר שמדובר בשינוי קיצוני של הערכת תוחלת הנזק הגלום בשפך של נפט בקרבת מפרץ אילת.

20. שנית, מי קבע שלא ניתן לחשב הסתברות לפגיעה במכלית נפט באירוע מלחמתי? באחת מעבודות הייעוץ שאותן ביצעתי במהלך מלחמת חרבות ברזל נדרשתי להציג הערכת סיכונים ביחס לאפשרות של פגיעה

בספינות המבצעות עבודות תשתית באזור אשקלון כתוצאה מרקטות בעזה. פניתי למחלקת ניתוח מערכות (מנת"מ) באגף התכנון של צה"ל בבקשה לסיוע והם סיפקו לי דו"ח מפורט ובו חישוב סטטיסטי מנומק ברמת דיוק גבוהה של ההסתברות לפגיעה בספינה כתוצאה מרקטה מעזה בזמן המלחמה. מדוע אם כן לא נעשתה עבודה דומה ביחס לדו"ח של הצוות הבין משרדי?

21. על פי התוכנית של רד מד, הנפט הגולמי ייבוא ממדינות כמו סעודיה והמפרציות. איראן הנמצאת ביחסים מתוחים עם סעודיה, כבר פגעה בפועל בתשתיות הנפט הסעודיות בעבר. דבר זה התבטא בתקיפת מתקני הפקת הנפט של חברת עראמקו הסעודית ב-2019 וכן פגיעה בשתי מכליות נפט סעודיות במפרץ הפרסי באותה שנה. יותר מכך, שואפת איראן לסכל בכל מחיר כל ברית אסטרטגית בין ישראל לסעודיה. אי לכך קיום תוכנית אשר תביא לריבוי במכליות המכליות נפט סעודי בקרבת ישראל יהוו מטרה אטרקטיבית במיוחד עבור איראן אשר תאפשר לה לפגוע ב"שתי ציפורים" (ישראל וסעודיה) במכה אחת.

ד. נחיצות/ כדאיות לאומית בתוכנית להגדלת שינוע הנפט

22. תוכנית הגדלת שינוע הנפט מאילת לאשקלון דרך צינור קצא"א כפי שנכתב לעיל, אינו מיועד לצרכי המשק הישראלי. מבחינת התוכנית, מדינת ישראל וצינור קצא"א יהווה חלק מנתיב הסחר בנפט גולמי בשינועו מהמפרץ וים סוף ואל הים התיכון ומדינות אחרות אשר מייבאות אותו. המגמה הישראלית הכללית בעניין תצרוכת נפט גולמי, הפוכה דווקא ומכוונת להורדת השימוש בנפט גולמי וזיקוקו בישראל לטובת ייבוא תזקיקים, או בעדיפות רבה יותר, מעבר לאנרגיה ירוקה ולאנרגיה חשמלית. דבר זה בא לידי ביטוי בהחלטה לסגור את מפעלי הזיקוק בחיפה (בו"ץ) ומתיישר עם המגמה הסביבתית הרווחת בקרב מדינות המערב לצמצם את השימוש והזיקוק המקומי של נפט ובכך להפחית בזיהום האוויר במדינה.

23. קידום התוכנית נעשה אפוא, באמצעות היזמים הפרטיים וחברת קצא"א אשר עתידים להיות המרוויחים העיקריים, שלא לומר הבלעדיים מתוכנית זו. האם הרווחים העקיפים הצפויים של מדינת ישראל כתוצאה ממיסים והיותה של קצא"א בעצמה חברה ממשלתית, שווים את הסיכונים הסביבתיים והביטחוניים הטמונים בתוכנית? בישראל קיים לפחות תקדים אחד דומה. חברת חיפה כימיקלים אשר ייבאה חומרים מסוכנים והחזיקה במיכל אמוניה בעל השלכות סביבתיות ובטיחותיות שליליות, באזור חיפה כל זאת לטובת מוצרים שברובם יועדו לייצוא ולא לתצרוכת המקומית. בעקבות הלחץ הציבורי וארגוני סביבה הוחלט לסגור את המכל ב-2017 ולהעביר את הייצור למקומות אחרים בארץ. בין השאר מתוך נימוק שקיומם של חומרים מסוכנים ומפגעים סביבתיים באזורים רגישים אשר אינם הכרחיים למשק הישראלי בלאו הכי, אינו מוצדק. בניגוד למשל למאבקים סביב הקמתם של תחנות כוח מזהמות בישראל אשר לפחות מנגד קיים הצורך החיוני לעמוד בביקוש של משק החשמל הישראלי.

24. כל זאת עומד בסתירה לאמור בדו"ח של הצוות הבין משרדי התומך בתוכנית רד מד. חלק גדול מנימוקי הדו"ח נשען על הצורך של ישראל ברציפות המשק, ויתירות במצבי חירום ומלחמה לרבות הצורך בדלק ובדס"ל למטוסים. על פי הדו"ח ניתן להתרשם שתוכנית רד מד אמורה לתת מענה לכל אלה למרות שבין התוכנית לבין שמירה על יתירות ורציפות המשק הישראלי אין קשר. כפי שנאמר לעיל, עיקרה של תוכנית רד מד היא שינוע של נפט גולמי (להבדיל מתזקיקי נפט, דלק ודס"ל) בהיקפים גדולים דרך מדינת ישראל ולא עבור מדינת ישראל. אין בדו"ח הערכה אמיתית או ניסיון לחשב את תוספת כמות הנפט הגולמי המינימלי שישראל זקוקה לו על מנת להבטיח רציפות משקית בחירום וספק אם בכלל יש צורך בתוספת כזו. מה שברור הוא שתוספת זו לא יכולה להיות בסדרי הגודל של תוכנית רד מד.

ה. כדאיות כלכלית של התוכנית

25. בשנת 2020, אותה שנה שבה נחתם ההסכם של חברת "רד מד" לסחר בנפט גולמי דרך צינור קצא"א, בחנתי בעצמי עבור יזמים בריטיים, את ההתכנות של מיזם דומה אשר יכלול שת"פ מסחרי בין סעודיה לישראל ועניינו שינוע נפט גולמי ותזקי נפט מים סוף לים התיכון דרך צינור קצא"א. לטובת בדיקת היתכנות כלכלית של המיזם, שכרנו את ד"ר נורית גל, מומחית ויועצת בתחומי כלכלה ואנרגיה. אחת ממסקנות הדו"ח של ד"ר גל הייתה שבכל הנוגע לשינוע נפט גולמי מים סוף לים התיכון, תצטרך קצא"א להציע מחיר של פחות מ-3.5 דולר לטון ובמקרים מסוימים אף פחות מ-1 דולר לטון, אם ברצונה להתחרות בנתיב האלטרנטיבי של תעלת סואץ. קצא"א תתקשה לעמוד בכך ולכן המיזם לא משתלם.
26. חלק מההיגיון המסדר של ההזדמנות לאותו מיזם בזמנו, נבעה בין השאר מהערכת איום אפשרי של איראן על תעלת סואץ והצינור המצרי והצורך בנתיב אלטרנטיבי בטוח יותר. כיום ברור הוא, שמדינת ישראל נתפסת כנתיב הרבה פחות בטוח והרבה יותר מאוים מצד איראן. במילים אחרות, צינור העובר בשטח של ישראל ונמלי פריקה בערים המאווימות ביותר על ישראל בשנה האחרונה, אינו נשמע כאטרקטיבי במיוחד, וודאי לא כנתיב חלופי בטוח יותר לעומת תעלת סואץ.
27. גם ביחס לפרויקט המדובר של רד מד, מנתונים כלכליים והערכות שהתפרסמו, ההכנסות הצפויות לקצא"א גם בקיבולת המרבית של תעבורה בצינור, לא תהינה גבוהות מ-23 מיליון דולר בשנה (מתוכן קופת המדינה אמורה לקבל פחות מחצי מהסכום כמיסים)³, ולכן לא שוות את ההשלכות השליליות המצוינות בדו"ח זה. קיום חלופת התעבורה הרציפה בנמלי אחסון עתיד להגדיל את הרווחיות מהמיזם אך לא באופן מספק כדי להצדיק את המיזם, נוכח הסיכונים הנובעים מהקמת מתקנים רגישים קבועים וניחים בעלי פוטנציאל נזק עצום⁴. על פי הדו"ח של הצוות הבין משרדי התומך בתוכנית רד מד ובשל כך התחזיות שלו הן בקצה האופטימי ביותר עבור המיזם, ההכנסות הצפויות הן 50 מיליון דולר בשנה למספר שנים בודדות. אפילו במקרה כזה לא מדובר בתועלת דרמטית על פני הסיכון.

1. השלכות מדיניות

28. כל תוכנית ישראלית חדשה אשר מעלה את רמות הסיכון לזיהום סביבתי חמור של ים סוף וודאי שאינה תורמת למרקם היחסים של מדינת ישראל עם מדינות סמוכות לחופי ים זה ובכללן מצריים וירדן העלולות להינזק מכך שלא באשמתן.
29. בניגוד לאמור בדו"ח הממשלתי הבין צוותי, אין לראות באי הוצאה לפועל של תוכנית רד מד משום חבלה ביחסים עם איחוד האמירויות שכן מדובר במיזם פרטי ולא ביוזמה אמירתית ממשלתית.
30. לעומת זאת הגדלת נתיב שינוע הנפט מים סוף לים התיכון דרך ישראל בהיקפים דרמטיים יציב את ישראל בתחרות ישירה אל מול מדינת מצרים. מקור כלכלי עיקרי של מצרים הוא שינוע נפט ותוצריו דרך תעלת סואץ וצינור SUMED המהווים את הנתיב המשתלם ביותר להעברת נפט בין ים סוף לים התיכון.
31. תחרות קשה מול המצרים, ונטילת נתח שוק בנושא בלעדי זה מבחינת המצרים עלול לשבש את מרקם היחסים העדין בין שתי המדינות. יחסים תקינים וחיוביים עם מצריים חשובים במיוחד עבור האינטרס הישראלי הנוכחי לייצר שת"פ הדוק עם מצריים בבניית הסדרים ביטחוניים עתידיים בציר פילדלפי ומניעת התחמשות מחודשת של גורמי הטרור בעזה. **הקמת תחרות בוטה לנתיב הסחר במצריים, עלול**

³ https://www.calcalist.co.il/local_news/article/bjabkdadk

⁴ https://www.calcalist.co.il/local_news/article/hy71k11guf#google_vignette

להתפרש על ידי המצרים כ"תקיעת אצבע בעין" ולחבל בניסיונות לגייס את מצריים לטובת האינטרסים הביטחוניים של מדינת ישראל.

32. בכדי לסבר את האוזן בנושא זה, בעשור הקודם תבעה חברת חשמל הישראלית את מדינת מצרים על אי קיום ההסכם להספקת גז טבעי ממצריים לחברת חשמל. הסכם זה הופר עקב פיגועי טרור לאורך הצינור המצרי בתקופת האביב הערבי. אני עצמי הייתי מעורב עמוק בתיק זה וסיפקתי חוות דעת ביטחונית בנושא מטעמה של חברת חשמל. אף על פי שחברת חשמל היא חברה ישראלית ממשלתית, תביעתה היתה מוצדקת (היא זכתה במשפט) והפיצויים עבורה בגין המשפט היו עתידים לשרת את כלל הציבור בישראל, נמנעה מדינת ישראל במכוון לסייע לה במשפט !!! כל זאת על מנת לא לפגוע במרקם היחסים העדין עם מצריים.

ז. מסקנות

33. שפך של נפט גולמי ממכליות נפט לחופי ארצנו באזור אשקלון ובייחוד באזור מפרץ אילת עלול לגרום לנוק יקר ביותר ובחלקו בלתי הפיך לסביבה. גודל הנזק הוא ביחס ישר להיקף השפך ושפך גדול או מלא עלול להיגרם כתוצאה מפגיעה במכלית על ידי ירי תלול מסלול ואירוע מלחמתי.

34. במהלך מלחמת חרבות ברזל הוכח כי יש בידם של אויבי ישראל כוונות ויכולות מוכחות לפגוע במטרות באזור אילת ואשקלון ובצורה מדויקת. העלייה ביכולות הנשקים המדויקים שבידי האויב וכן יכולותיו לתקוף מאזור ירדן סמוך לאילת מגדילות את האיום הפוטנציאלי הזה באופן משמעותי. מכלית נפט באזור אילת במובן זה הנה מטרה נוחה ואטרקטיבית בשל הנזק הכלכלי, התודעתי וההשפעתי שפגיעה בה יכולה לייצר.

35. הוצאה לפועל של תוכנית כגון תוכנית רד מד תגרום לריבוי נוכחות של מכליות בעיקר באזור אילת עד כדי פי 10 ממה שקיים היום. עצם פעולה זו לא רק שתכפיל פי 10 את מספר המטרות האפשריות אלא שעצם ריבוי זה עלול למקד את ניסיונות אויבי ישראל לפגוע במכוון במכליות אלה בזמן מלחמה או איום בפגיעה. בייחוד שפעולה זו עלולה לייצר פגיעה עקיפה ונוספת במדינות המפרץ וביחסים שלהן עם ישראל.

36. עיקרה של תוכנית רד מד הוא הגדלת שינוע נפט גולמי אל מדינות יעד שונות דרך ישראל ולא עבור המשק הישראלי בעצמו. בעוד שמדינת ישראל דווקא נמצאת במגמה של הפחתה בשימוש בנפט גולמי לטובת ייבוא תזקיקים ובעדיפות למעבר לאנרגיה חשמלית וירוקה. כלומר מלבד התועלת הכלכלית כתוצאה ממיסים, אין התוכנית הזו מסייעת לצרכי המשק הישראלי לא בשגרה ולא בחירום ולא שווה את הסיכונים הכלכליים והסביבתיים שהיא מביאה.

37. התועלת הכלכלית הצפויה מיישום תוכנית רד מד בקיבולת מקסימלית כתוצאה ממיסים עבור מדינת ישראל היא בסדרי גודל של 11.5-25 מיליון דולר לשנה בלבד ואינה מהווה תרומה דרמטית לכלכלת המדינה.

38. ההשלכות המדיניות של קיום תוכנית רד מד הן בעיקר שליליות עבור היחסים העדיניים החשובים מבחינה ביטחונית שיש לישראל עם מדינת מצרים. האחרונה עלולה להיפגע מתחרות ישירה איתה בשינוע נפט מים סוף לים התיכון כתוצאה מהתוכנית ולהוביל להיעדר שת"פ חיוני מצידה בהסדרים ביטחוניים בעיקר ביחס לעזה.

39. בחינת תוספת בכמויות הנפט הגולמי המשונע בישראל מעבר למדיניות הקיימת צריכה להיעשות על פי הצורך האמיתי של המשק בזמני חירום ולא מעבר לכך. היות ותוכנית רד מד כוללת שינוע בהיקפים גדולים בהרבה ושאינם מיועדים עבור המשק, אין לאשר גידול בשינוע הנפט או לשנות את המדיניות הקיימת לטובת תוכנית זו.

אלוף (מיל') גיורא איילנד

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large loop followed by a horizontal line and a small mark.